

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm IX. Causa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

quam cum proprio detrimento vendiderant, & quoad portionem patris, quam cum lucro suo intra annum retrahere poterant, & intermiserunt; super utroque restitutionem in integrum à Papa impetrarunt.

Porro de gentilitio retractu, seu facultate possessiones venditas intra certum tempus iure proximæ confanguinitatis ad se reuocandi, oblatò eodem pretio, dixi lib. 3. tr. 4. c. 17. §. 6.

CAPITVLVM IX.

Causa.

PARAPHRASIS.

Restitutio in integrum peti debet à Iudicibus ordinarijs administrationem habentibus, vel ab eorum delegatis; siue causa restitutionis ipsis specialiter delegata sit, siue ea in commissam controuerfiam incidenter veniat. At verò delegati à Iudicibus ordinarijs, qui non administrationem, sed simplicem iurisdictionem habent, sicuti & arbitri, de causa restitutionis cognoscere non possunt, nisi incidenter. Similia habentur in l. vlt. C. Vbi & apud quem.

SVM MARI VM.

1. *Iurisdictionis alia est ordinaria, alia delegata. Ordinaria vel confertur cum administratione rerum, aut iurium in territorio, & continet merum vel mixtum imperium; vel sine tali administratione, & dicitur simplex iurisdictionis.*
Habens ordinariam delegationem delegare potest, non item habens tantum delegatum, nisi sit delegatus Principis.
2. *Habens ordinariam iurisdictionem cum administratione in integrum restituere potest.*
3. *Idem possunt delegati ad vniuersitatem causarum, si cum administratione in aliquo territorio constituti sunt.*
4. *Solus Princeps aliquem restituere potest aduersus sententiam sui delegati.*

5. *Habens simplicem ordinariam iurisdictionem, de causa restitutionis in integrum cognoscere non potest.*
6. *Index delegatus non potest in integrum restituere principaliter, nisi ex speciali commissione data ab habente merum & mixtum imperium.*
7. *Habens iurisdictionem quamcumque, etiam tantum delegatam, potest incidenter causam cognitam in integrum restituere.*
8. *Arbiter non potest restituere in integrum, potest tamen incidenter questionem restitutionis huius decidere, an restitutio à iudice sit petenda, necne.*
9. *Arbiter in causa matrimoniali, vel libertatem concernente, vel criminali assumi non potest.*
10. *Causæ, quæ à maioribus iudicibus expediri debent, vt matrimoniales, criminales criminaliter intentatæ, & quæcumque Iudicis officio nobili exercentur, arbitris committi non possunt.*

Pro intellectu aduerte; Quòd iurisdictionis alia ordinaria est, & alia delegata. Iurisdictionis ordinaria duplex est: Vel enim confertur cum administratione rerum, aut iurium in territorio aliquo; & continet merum, aut mixtum imperium. Vel sine administratione mera in territorio iudicandi potestas confertur, & dicitur simplex iurisdictionis. Porro quicumque ordinaria iurisdictione præditi sunt, hi causam delegare possunt; non item qui delegatam tantum habent, nisi sint delegati Principis.

Nunc ponuntur assertiones: Prima. Qui ordinariam iurisdictionem cum administratione, idè que imperium aliquod habent, vt Episcopus, Vicarius generalis, & Prælati omnes Ecclesiastici, in integrum restituere possunt. Ratio est, quia exercent officium nobile, sicuti explicauimus lib. 1. tr. 4. c. 5. n. 8.

Secunda. Delegati ad vniuersitatem causarum, si cum administratione iurium in territorio aliquo positi sint, causam restitutionis in integrum tractare possunt: quia ordinarijs æquiparantur. Ita docet Bartolus in cit. l. vlt. n. 4. Abb. hic n. 7.

Corollarium: Solus Princeps restituere aliquem potest aduersus sententiam sui delegati, vti Abb. hic monet, n. 7. Nam nec ipsemet delegatus in integrum restituere potest, nisi talis facultas ei specialiter commissa sit: Neque Ordinarius, v. g. Episcopus, quia delegatus in ea causa maior est Ordinario, c. pastoralis, l. 1. §. præterea, de offic. delegati. Inferior autem Iudex non restituit contra sententiam superioris, l. minor, ff. hoc tit.

4 Tertia. Qui simplicem ordinariam iurisdictionem habent, de causa restitutionis in integrum cognoscere non possunt. Ita habetur expressè in cit. l. vlt. & per sensum contrarium sumitur ex hoc c. Ratio est: Quia simplicem iurisdictionem habens, liberum officium non exercet, sed mercenarium, seu actioni merè ciuili deseruiens, vti dixi in cit. c. 5. n. 7. At verò restitutio in integrum est actus imperij mixti, ex nobili Iudicis officio proueniens, vt ibidem dictum est. Exemplum iurisdictionis simplicis, seu sine administratione, habemus in Authent. Habita, C. Ne filius pro patre; vbi Fridericus Imperator licentiam dat Scholaribus, vt lites suas, si velint, proponant eorum Magistris seu Professoribus suis, quibus ea lege iurisdictionem (videl. simplicem, & sine administratione) tribuit.

5 Quarta. Iudex delegatus in integrum restituere non potest principaliter, nisi id ei specialiter commissum sit ab eo, qui potestatem habet; videl. à magistratu habente meram, aut mixtum imperium; non item à Iudice habete iurisdictionem simplicem. Cum enim causam restitutionis tractare non possit, consequenter nec alteri delegare; quia nemo dat, quod non habet.

6 Quinta. Quicumque iurisdictionem aliquam, etiam delegatam tantum, habent, causam cognitam in integrum restituere possunt incidenter: v. g. si Minor vel Ecclesia in peremptorio termino læsa sit, Iudex delegatus eam restituere potest. Ratio est, quam Baldus dat in cit. l. vlt. Quia delegatus ad causam principalem, videtur etiam delegatus ad quamlibet eius incidentem: quare ad inci-

dentia, seu accessoria (nisi sint maioris præiudicij) non est necessaria noua commissio. Quare in l. quoties, 3. C. de Iudicijs, generatim docetur; quod iudex causæ principalis cognoscere etiam possit de quæstione incidente; tamen non possit, si principaliter moueretur. Et simili ratione supra dictum, ac singulariter notat Gl. in c. suscitata. ver. postulauit, hoc tit. Quod procurator constitutus ad causam, consequenter restitutionem in integrum petere possit super articulo incidente.

Sexta. Arbitrator non potest in integrum restituere. Quia non imperium, imò nec simplicem iurisdictionem, sed meram cognitionem habet, partium consensu impertitam, iuxta l. 1. C. de receptis arbitris, l. ait Prætor, 5. de iudicijs.

Si tamen in causam arbitratoris commissam incidat quæstio restitutionis in integrum, possunt ratione compromissi eam decidere, non vt ipsi restitutionem faciant, (quod fieri non posse, satis indicatur in cit. l. vlt.) sed vt determinent, num restitutio à Iudice petenda sit, necne. Vide Gl. hic ver. incidenter, Barrol, in cit. l. vlt. n. 5. Gl. in c. cum dilectus, 6. ver. nisi de his, de arbitris.

§. In matrimoniali.

IN causa matrimoniali, aut in qua de libertate agitur, vel criminali, arbitrator assumi non potest; cum tales causæ iudices maiores requirant. Consentit l. non distinguemus, 2. ff. de recept. arbitris.

NOTANDVM Vn. Causæ, quæ à maioribus iudicibus expediri debent, quia valde arduæ, & maximi præiudicij sunt; vt matrimoniales, & quibus agitur de hominis libertate; item criminales causæ, si criminaliter intententur; & quæcunque Iudicis officio nobili exercentur, eæ arbitratoris committi non possunt. Vide Abb.

hic n. 4.

* * *

M m m m 2 CA-